
Francuska

Dzielnice: Praga Południe

Osiedla: Saska Kępa

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy krajów, dzielnic, regionów (choronimy)

Rok utworzenia nazwy: ok. 1925

Opis

Francja - europejskie państwo ze stolicą w Paryżu, członek Unii Europejskiej posiadający również zamorskie terytoria.

Nazwa pochodzi prawdopodobnie od traktatu wersalskiego z 1919 roku, podobnie jak ulicy Wersalskiej i Paryskiej.

Ciekawostki

Powstała na pustych gruntach w 1925 i w następnym 10-leciu zabudowana willami i domami. Po wojnie dobudowano bloki.

Stan obecny:

Nr 2: **Willa Łepkowskich**. Powstała w 1935 roku zaprojektowana wg 5 zasad Le Corbusiera przez Piotra Lubińskiego i Lucjana Korngolda dla rodziny Józefa Łepkowskiego i Tadeusza Łepkowskiego. Na jej ogrodzeniu prezentowane były tablice ukazujące przebieg walk obronnych na Saskiej Kępie we IX 1939 roku.

Nr 3: **Dom**. Dwupiętrowy, zapewne przedwojenny. Jednym z jego pierwszych mieszkańców był Feliks Stanisław Gołębiowski (23 I 1901 - 21 I 1969) - działacz sportowy, wieloletni prezes Polskiego Związku Kolarskiego, twórca, starter i kilkakrotnie sędzia główny wyścigu Tour de Pologne (w latach 1937 - 1956, z przerwą wojenną). Podczas Powstania Warszawskiego, w stopniu podporucznika i pod pseudonimem "Żarski" walczył w strukturach kompanii sztabowej Korpusu Bezpieczeństwa głównie na terenie Śródmieścia Południowego. Był autorem poradnika "Jak uprawiać turystykę kolarską" (opublikowanego w 1953 roku a zawierającego bardzo popularny wówczas spis szlaków wycieczkowych) a w 1932 roku wydał tom wspomnień "Rowerem do Azji Mniejszej".

Nr 3 a: **Dom**. Dwupiętrowy, zapewne przedwojenny. Do 1950 roku swoją siedzibę miało tu Przedsiębiorstwo Budowlane Budowniczy Jan Borkowski.

Nr 4: **Willa rodziny Kossakowskich**. Powstała wg proj. Dionizego Cieślaka w 1931. Przed wojną mieszkał tu Kazimierz Kossakowski - pierwszy powojenny dyrektor upaństwowionej właśnie firmy OSRAM w Pabianicach. Dom ten grał w filmie Czarna Perła z Eugeniuszem Bodo i Leną Żelichowską. Podczas wojny obronnej we IX 1939 roku jego masywne, betonowo-metalowe ogrodzenie było osłoną broniącego tego odcinka 336 Pułku Piechoty. Powstała tu barykada, o którą 17 IX stoczono zwycięską bitwę (oddziały niemieckie nie zdołały jej przełamać).

Nr 5: **Dom**. Dwupiętrowy. Przed wojną na parterze miał swoją siedzibę salon fryzjersko-kosmetyczny "Ste-Dan" Pazury i Szajkowskiego. Dość szybko jedynym właścicielem został Daniel Pazura a salon przyjął nazwę "Daniel".

Nr 6: **Dom wielorodzinny**. Prawdopodobnie powstał ok. 1936 roku. Działała tu wówczas firma "Powsin". Po wojnie powstał tu lokal Bistro z wiklinowymi stolikami i krzesłami. Właścicielami kawiarni byli Eugeniusz i Irena Wojnar. Bywali tu Irena Dziedzic, Jan Suzin czy Zbigniew Sawan.

Nr 8: **Dom wielorodzinny**. Prawdopodobnie powstał ok. 1936 roku. Na parterze mieścił się wówczas sklep spożywczy prowadzony przez Romana Lulaja a także sklep z cukrami i czekoladą Ignacego Wiśniewskiego.

Nr 10: **Dom wielorodzinny**. Powstał w 1936 wg proj. Zygmunta Konrada dla K. Prochmana.

Nr 10 a: **Dom wielorodzinny**. Prawdopodobnie powstał w 1936 wg proj. Zygmunta Konrada. Jedną z pierwszych lokatorek była Ilsa Stöbe (17 V 1911 - 22 XII 1942) - dziennikarka niemiecka. W 1934 roku przyjechała do Warszawy jako korespondentka berlińskiej prasy (rzekomo była już wówczas członkiem NSDAP). Tu zaręczyła się z poznanym jeszcze w rodzinnym Berlinie agentem wywiadu radzieckiego Rudolfem Herrnstadtem, który zwerbował ją do działalności w tzw. "grupie warszawskiej". Jej zadaniem była inwigilacja polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych a także ambasady niemieckiej a z czasem, ze względu na wykonywany zawód, również i innych przedstawicielstw dyplomatycznych. Aktywnie działała do 30 VIII 1939 roku, po czym, na polecenie centrali wywiadu radzieckiego opuściła stolicę. Wróciła do Berlina, gdzie podjęła pracę w Wydziale Informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych. 12 IX 1942 roku została aresztowana przez gestapo pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Związku Radzieckiego i po potwierdzeniu tych danych poddana brutalnemu śledztwu. Skazana za zdradę na śmierć, zginęła 22 XII 1942 roku w więzieniu Plötensee w Berlinie (wyrok wykonano przez ścięcie gilotyną). Była jedyną kobietą, której wizerunek umieszczono na specjalnej serii monet upamiętniających ważnych szpiegów wojennych w służbie komunistycznej. Po wojnie mieszkał tu Bogdan Waclaw Czapliński (ur. 1923) - profesor parazytolog, wieloletni wykładowca SGGW, autor ponad 150 publikacji naukowych, w tym "Zarysu parazytologii lekarskiej".

Nr 11: **Willa Chromińskich**. Powstała w latach `30 XX w. Jej właścicielem był Adam Chromiński (zm. 26 IV 1956) - przedwojenny kustosz Biblioteki Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego. Po wojnie przez wiele lat odbywały się tu kursy kroju i szycia. W latach 90 dom przebudowano, dodając łuczki. Mieści się tu restauracja Dom Polski i wypożyczalnia dvd.

Nr 11a: **Dom wielorodzinny**. Powstał w połowie lat `30. Na parterze znalazł tu swoją siedzibę Urząd Pocztowy. Wówczas nosił numer 33, dziś ma numer 105 (UP Warszawa 33 znajduje się przy al. Waszyngtona 26). Na pierwszym i drugim piętrze znajdują się mieszkania. Jedno z nich zajmował Instytut ks. prał. Henryka Jankowskiego (w likwidacji).

Pomnik Agnieszki Osieckiej. Pomnik wykonali Teresa i Dariusz Kowalscy.

Nr 12: **Dom Wacława i Wandy Lachertów.** Powstał w 1934 wg proj. Bohdana Lacherta i Józefa Szanajcy dla rodziców architekta. Przed wojną mieszkała tu również Danuta Mostwin (1921-2010), pisarka, autorka powieści "Smaragdowa zjawa", "Dom starej lady", "Cień księdza Piotra", "Odchodzą moi synowie", "Tajemnica zwyciężonych", "Trzecia wartość" a także kilku publikacji dotyczących Stanów Zjednoczonych, m.in. "Ameryko!, Ameryko!", "Słyszę, jak śpiewa Ameryka", "Emigranci polscy w USA", "Odkrywanie Ameryki", "Ja za wodą, ty za wodą...". Jej matka - Irena Bronisława Paździor-Pietruszewska - zorganizowała tu punkt przerzutowy dla "cichociemnych" - kurierów Rządu Polskiego w Londynie, którymi zajmowała się po ich przybyciu do Polski. Jeden z nich - Stanisław Edward Niedbał - został w 1945 roku mężem pisarki.

Nr 12 a: **Dom wielorodzinny.** Prawdopodobnie powstał w 1934 wg proj. Bohdana Lacherta i Józefa Szanajcy. Swoją siedzibę miał tu wówczas skład apteczny W. Nurzyńskiej. Jednym lokatorów był zaś inżynier Aleksander Rondthaler (1907-1944). Pochodził z podbydgoskiego Lipna, jednak już w 1913 roku - wraz z rodzicami przyjechał do Warszawy, gdzie jego ojciec, Adolf, pastor luterański, został dyrektorem Gimnazjum im. Mikołaja Reja. Po ukończeniu owego Gimnazjum rozpoczął studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. Uzyskawszy dyplom inżynierski (w roku 1935) został pracownikiem Elektrowni Miejskiej na Powiślu, dość szybko awansując do stopnia dyżurnego inżyniera Hali Maszyn. Po wybuchu wojny - jako podporucznik saperów - został skierowany do Modlina (w latach 1932-33 odbywał tam służbę w Szkole Podchorążych Saperów), skąd po ewakuacji znalazł się w szeregach Samodzielnej Grupy Operacyjnej "Polesie" gen. Franciszka Kleeberga. Walczył pod Kockiem, dostał się do niewoli niemieckiej a zwolniony powrócił do Warszawy. W Elektrowni zorganizował konspiracyjną grupę pod nazwą "Polska Niepodległa", z której powstało Zgrupowanie "Elektrownia" podporządkowane Związkowi Walki Zbrojnej. Był również jednym z organizatorów Wojskowej Służby Ochrony Powstania (działał pod pseudonimem "Wierciński"). Zginął drugiego dnia Powstania Warszawskiego na skutek silnego ostrzału niemieckich karabinów maszynowych, badając sytuację wokół Elektrowni. Pośmiertnie awansowany do stopnia porucznika odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej oraz Medalem Wojska. Upamiętniony został na tablicy odsłoniętej na budynku administracyjnym Elektrowni Warszawskiej (u zbiegu Tamki i Wybrzeża Kościuszkowskiego).

Nr 14: **Dom wielorodzinny.** Powstał ok. 1935 roku. Dwupiętrowy, z charakterystycznym zaokrąglonym kantem, nadbudowany na przełomie wieków. W latach 1937-1950 działał tu sklep spożywczy słynnej firmy Bracia Pakulscy.

Nr 15: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Juliana Ambroziewicza.

Nr 16: **Dom wielorodzinny.** Przedwojenny, dwupiętrowy, o charakterystycznym zaokrąglonym kancie. Z rogu wejście do apteki. Apteka istniała tu już przed wojną a jej ówczesna właścicielka, mgr farmacji Zofia Aleksandrowiczowa, mieszkała na górze. We IX 1939 roku był tu punkt opatrunkowy, w latach 1941-51 jej nazwa brzmiała Apteka Zofia Aleksandrowiczowa i Ska S.Ziemski, I.Ziemska, H.Olszewska.

Nr 18: **Dom rodziny Avenariusów.** Powstał w 1932 wg proj. Dionizego Cieślaka dla rodziny Avenariusów. Kolejnym właścicielem był Jerzy Sawicki.

Nr 19: **Sklep Centrali Rybnej.** Powstał w 1962 wg proj. Pracowni Sztuk Plastycznych. Był to projekt nieco kontrowersyjny, ponieważ kazał czekać klientom w kolejce na zewnątrz. Obecnie mieści się tu boutique.

- Nr 24: **Szeregowy dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Stanisława Barylskiego.
- Nr 25: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Adolfa Inatowicza-Łubiańskiego dla O. Guterkunsta. Działał tu wówczas zakład szklarski Zygmunta Hoffmana i Kazimierza Dzionga.
- Nr 25 a: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Adolfa Inatowicza-Łubiańskiego. Działała tu wówczas mydlarnia Haliny Osuchowskiej
- Nr 26: **Szeregowy dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Stanisława Barylskiego.
- Nr 27: **Dom wielorodzinny.** Przedwojenny, dwupiętrowy. Przed wojną mieszkał tu pedagog Stanisław Świdwiński. Na parterze znajdowała się wówczas wędliniarnia Aleksandra Hammera. Właściciel mieszkał przy ul. Grochowskiej 21, miał sieć cenionych sklepów w najbardziej atrakcyjnych punktach miasta (ul. Bagatela 14, ul. Marszałkowska 151, ul. Mickiewicza 27, ul. Grochowska 129 oraz ul. Zajęczka 2).
- Nr 28: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Hipolita Rutkowskiego i Józefa Łęczyckiego.
- Nr 30: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1938 wg proj. Stefana Putowskiego i Tadeusza Kaszubskiego.
- Nr 32: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1937 wg proj. Jana Idzikowskiego dla inż. Dziegielewskiego.
- Nr 34: **Dom wielorodzinny.** Powstał prawdopodobnie w 1937 lub 1938 roku. Przed wojną działała tu Paszteciarnia Francuska.
- Nr 36: **Willa śpiewaczki Ewy Bandrowskiej-Turskiej (1894-1979).**
- Nr 37: **Willa rodziny Klarnerów.** Powstała w 1937 wg proj. Bolesława Żurkowskiego. Przed wojną mieszkał Czesław Klarner (1872-1957), inżynier technolog, autor wielu książek. Pod koniec lat 90 rozbudowano willę, burząc całkowicie symetrię i proporcje budynku sprzed wojny.
- Nr 38: **Dom wielorodzinny.** Powstał w 1935 wg proj. Jerzego Woyzbuna.
- Nr 40: Przed wojną mieszkała tu **Zofia de Bondy-Łempicka (1893-1964)**, szefowa działu słowników wyd. M. Arcta.
- Nr 41: **Dom wielorodzinny.** Powstał w latach 30 XX w. W 2008 powstał tu bar kebabowy, na skutek samowolki poprowadzono z niego po budynku srebrną rurę, a smród z baru leciał do mieszkań przez podłogę.
- Nr 43: **Dom wielorodzinny.** Powstał w latach 30 XX w. Działała tu wówczas kawiarnia Antoniny Olek.
- Nr 47: **Dom wielorodzinny.** Powojenny, czteropiętrowy. Mieszkała tu Teresa Badzian (1929-1989) - reżyser i scenarzystka filmów animowanych przeznaczonych przede wszystkim dla dzieci, z wykształcenia aktorka-lalkarka.
- Nr 48: **Dom wielorodzinny.** Powstał w latach 30 XX w. Działał tu wówczas sklep spożywczy Józefa Ostrowskiego.

Nr 50: **Dom wielorodzinny**. Powstał ok. 1935 roku, z charakterystycznymi półkolistymi narożnymi balkonami. W latach 1937-41 swoją siedzibę miała tu firma Handel Artykułami Technicznymi Witold Remer i Ska C.Remer, F.Sommer. Znajdowało się tu również biuro handlowe Tadeusza Jankowskiego a także kantor przyjęć pralni białej "Opus".

Data nadania nazwy: ok. 1925 roku
